

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА
НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА
ЗА 2025.ГОДИНУ**

Децембар, 2025.година,Бајина Башта

ЈП „Национални парк Тара“

40 Број: 1669/5

Датум: 18.12.2025. године

Бајина Башта

На основу члана 22. Закон о јавним предузећима („Службени гласник Републике Србије“ број 15/2016 и 88/2019) и члана 29. Статута ЈП „Национални парк Тара“ Бајина Башта, Надзорни одбор предузећа, дана 18.12.2025. године, донео је следећу:

ОДЛУКУ

**о усвајању извештаја о остваривању програма управљања
Националним парком Тара за 2025. годину**

УСВАЈА СЕ Извештај о остваривању програма управљања Националним парком Тара Бајина Башта, за 2025. годину.

Извештај о остваривању програма управљања је саставни део ове одлуке.

Надзорни одбор
Председник

Предраг Петровић

I УВОД

На основу члана 54. Закона о заштити природе (“Службени гласник Републике Србије“ бр.36/09, 88/10, 9/10 - исправка, 14/2016, 95/2018 – др закон и 71/2021- др закон), члана 12. Закона о националним парковима (“Службени гласник Републике Србије“ бр.84/15 и 95/2018 – др закон) и Плана управљања Националним парком Тара за период 2020-2029. године (број 353-8787/2021 од 30.09.2021.године), урађен је Програм управљања Националним парком Тара за 2025. годину и добијена је сагласност Министарства заштите животне средине (број 003274374 202414850004 004 000 001 од 09.01.2025.године).

На основу наведеног програма, добијена су и средства суфинансирања из Буџета Републике Србије у износу од 31.150.000,00 динара (уговор број 001122466 2025 од 25.04.2025.године) и све уговорене активности по уговору су спроведене.

Програмом управљања за 2025. годину дефинисани су основни циљеви на заштити, очувању и унапређењу природних и културно - историјских вредности Националног парка Тара, управљању природним ресурсима, научно - истраживачком раду, планирању и изградњи, промоцији подручја, сарадњи са локалном заједницом и другим субјектима, сарадњи са другим заштићеним добрима, међународној сарадњи, као и извори финансирања планираних активности.

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Општи циљеви заштите и унапређења подручја су:

- Заштита, очување и унапређење постојећих природних и створених вредности, као и укупне предеоне, геолошке и биолошке разноврсности,
- Унапређење и наменско коришћење вредности подручја и одрживо управљање природним ресурсима, пре свега шумама и водама, кроз обезбеђење стабилности екосистема и побољшање њиховог укупног стања.

Специфични циљеви:

- Очување и унапређење типова станишта која су од националног и међународног значаја,
- Заштита, очување и унапређење биолошке разноврсности,
- Заштита, очување и унапређење геолошке разноврсности,
- Очување квалитета основних чинилаца животне средине (ваздух, вода, земљиште), заштита од буке и обезбеђење адекватног управљања отпадом,
- Унапређење и очување шума националног парка кроз обезбеђење њихове стабилности и одрживог управљања,
- Заштита, очување и презентовање културно - историјских вредности и знаменитости,
- Очување пејзажних и амбијенталних вредности простора, као препознатљивог визуелног израза простора,
- Одрживи развој подручја и стварање услова за унапређење квалитета живота и рада локалног становништва кроз подстицање традиционалних делатности на подручју пољопривреде, сеоског туризма, екотуризма и старих заната,
- Повећање свести јавности о вредностима подручја парка кроз разноврсне едукативне и промотивне садржаје за посетиоце свих узраста и способности,

- Унапређење информативно - презентационих и едукативних садржаја парка, како би се омогућио јединствени доживљај и ефикасно управљање посетиоцима подручја парка.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

Приоритетне мере на управљању природним вредностима Националног парка Тара су заштита, управљање и унапређење стања природних вредности.

1.1. Чување подручја

Приоритетне активности на чувању и заштити подручја, односиле су се на редовну контролу активности у парку у складу са Правилником о унутрашњем реду, контролу промета дрвних сортимената, контролу изношења смећа са простора парка, попису објеката за примену накнада, контроли градње путева, коришћења камена, контроли снимања филмова, контроли одржавања спортских и туристичких манифестација.

У контроли подручја, заједно са Заводом за заштиту природе Србије, сачињен записник о бесправној изградњи објекта на Омару (број 0440-1/2025 од 27.01.2025.године). Чувари су били ангажовани и на спасавању залуталих посетилаца парка, у више случајева, акције су успешно завршене, као и вађењу потонулог сплава ма језеру Перућац, који се десио у марту месецу, услед јаког ветра, дошло је до потонућа сплава на језеру Перућац.

Укупно је забележено девет нових бесправно постављена плутајућих објекта, у фази изградње, сачињени су записници (бр. 0426-6/2025, 0426-7/2025, 0426-8/2025, 0232-11/2025, 0232-12/2025, 0232-13/2025, 0232-14/2025, 0232-15/2025, 0232-16/2025.) и о свему је обавештена Општина Бајина Башта (дописом бр. 870 од 25.06.2025. године). Лица затечена на лицу места нису поседовала решење о условима заштите природе, дозволу Лучке капетаније нити грађевинску дозволу. Објекти су фотографисани, лоцирани GPS координатама, и евидентирани у интерној бази бесправних радова и постављања објеката.

У току године, укупно је сачињена су 49 записника у вези бесправних радњи: бесправна изградња објеката, изградња помоћних објеката и извођење земљаних радова у виду нивелације терена, без услова заштите природе и грађевинске дозволе. Локације су Растиште, Јагоштица, Коњска река, Рачанска Шљивовица, Мала Река, Солотуша и Јасиковице. Служба чувара је упутила дописе надлежним институцијама – Министарству унутрашњих послова, Министарству заштите животне средине – инспектору заштите животне средине, надлежној шумарској и грађевинској инспекцији.

По допису чуварске службе за градњу објеката без грађевинске дозволе у Растишту (КУ 50662/2025) и Перућцу (КУ 48120/2025), поднете су две кривичне пријаве Основном јавном тужилаштву Ужице од стране МУП Ужице. Такође, поднет је захтев МУП Ужице за покретање кривичног поступка, бесправна сеча шума и изградња шумског пута без грађевинске дозволе у другом степену заштите на Омару, приватно власништво.

Вршена је и контрола промета дрвета (шумских сортимената), контролисано је више од 30 камиона и сачињене су фотографије са пропратницама и отпремницама за обло дрво, са наведеним врстама и количинама. Једно лице на капији Калуђерске बारे је затечено без отпремнице и пријављено је саобраћајној полицији у Бајиној Башти и против тог лица је покренут прекршајни поступак.

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2025. ГОДИНУ**

У извештајном периоду, од стране Министарства заштите животне средине, добијено је 103 позитивна решења о условима заштиту природе и 7 решење којим се одбијају планиране активности. За изградњу објеката добијено је - 64 решења о условима заштите природе, за узградњу водовода и канализације – 11, електроководи, трафостанице и одржавање објеката ХЕ Бајина Башта – 4 решења, за изградњу путева – 4 решења, изградња пешачких стаза и уређење локалитета -1 решење, снимање филмова и спорске манифестације – 7 решења, еко капови – 2 решења, израда урбанистичких планова – 2 решења, научно – истраживачки радови 5 решења, санација клизишта – инвестиционо одржавање -1 решење.

Управљач је издао 32 мишљења по разним захтевима: 11 мишљења у вези озакоњења објеката, 4 мишљења у вези промене културе земљишта, 14 мишљења у вези разних манифестација, постављања помоћних објеката, табли, водоводне мреже и 3 мишљења на доношење урбанистичких планова (План генералне регулације Рачанска Шљивовица – измене, Урбанистичког пројекат изградње објекта за смештај и заштиту архивске грађе на кат.парцели број 1396/2 КО Растите у Перућцу и мишљењ на нацрта Плана детаљне регулације за уређење приобаља хидроакумулације Заовине.

У извештајном периоду биле су контроле од стране инспекција

- стручни надзор Завода за заштиту природе, у вези изградње путева у Рачи и на Омару,
- републички шумарски инспектор – контрола противпожарних планова,
- републички инспектор за заштиту животне средине – контрола планске документације за 2025.годину,
- републички инспектор за заштиту животне средине – контрола стања шума на локалитету првог степена заштите – Рачанска Шљивовица,
- Заједничка инспекцијска контрола сплавова од стране туристичке инспекције и водопривредне инспекције у мају,
- Стручни надзор од стране Завода за заштиту природе од 16-20.06.2025.године,
- Ванредни инспекцијски надзор - контрола сплавова од стране инспектора безбедности пловидбе при Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (записник број 2807053/2025 од 24.06.2025.године),
- Водопривредна инспекција – проблем плутајућих објеката на језеру Перућац,
- Контрола градње објеката од стране републичке грађевинске инспекције,
- Контрола услова заштите природе – републички инспектор заштите животне средине,
- Контрола бесправне градње по пријави чувара – републички инспектор заштите животне средине.

У извештајном периоду било је више акција чишћења дивљих депонија на подручју Калуђерских бара, Предовог крста и Перућца. Поводом Дана заштите животне средине, изведена је акција чишћења подручја Митровац и Перућац. Контролисано је и одржавање спортско - туристичких манифестација, спровођење кампова, снимање филмова, као и активности на мониторинзима и научно истраживачким радовима.

У складу са законима, донешени су Програм управљања Националним парком Тара за 2025.годину, добијена сагласност надлежног Министарства заштите животне средине, као и Програм пословања Јавног предузећа “Национални парк Тара“ за 2025.годину. Такође, до 31.01.2024.године, достављен је Извештај о субвенцијама по Програму управљања Националним парком Тара за 2024.годину и послат је захтев за субвенције од Министарства заштите животне средине за 2025.годину.

У складу са Законом о националним парковима (“Службени гласник Републике Србије“ бр. 84/15 и 95/2018 - др. закон), до 31.марта, достављен је Извештај о стању природних и створених вредности Националног парка Тара за 2024.годину, Заводу за заштиту природе Србије и надлежном Министарству заштите животне средине.

На основу члана Закона о накнадама за коришћење јавних добара („Службени гласник РС“ број 95/2018), Закона о заштити природе („Службени гласник Републике Србије“ бр.36/09, 88/10, 9/10 - исправка, 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021 - др. закон) и Одлуке о накнадама за коришћење заштићеног подручја Националног парка Тара, остварен је приход од накнада у износу од 63.802.000,00 динара и приход од уласка моторних возила 16.010.561,00 динара (процена са децембром 17.000.000,00 динара).

Процена је да ће укупан приход од накнада бити 80.802.000,00 динара.

Планиране активности на заштити и чувању подручја суфинансиране су и средствима из Бюџета, преко Министарства заштите животне средине:

- бруто зараде запослених чувара, субвенције Министарство заштите животне средине у износу од 13.650.000,00 динара,
- возило за чуварску службу, субвенције Министарство заштите животне средине у износу од 2.400.000,00 динара,
- Набавка и инсталација софтвера за електронско праћење уласка моторних возила, субвенције Министарство заштите животне средине у износу од 4.500.000,00 динара,

1.1.2. Противпожарна заштита:

У чувању подручја Националног парка Тара посебна пажња усмерена је на активности у организовању противпожарне заштите, спроведена је редовна провера знања свих запослених у противпожарној заштити, провера исправности противпожарних апарата, као и редовна дежурства на терену у летњем периоду.

У извештајном периоду била су два мања пожара. Дана 7. јула 2025. године избио је пожар у засеоку Јеличићи (село Заовине), услед варничења жица далековода. Горела је ливада површине 1 ар, а пожар је брзо угашен. Други пожар, избио је дана 21. августа 2025. године, и у засеоку Граовац, село Заовине, на површини са засађеним воћкама.

Вршена је и превентивна заштита од пожара кроз информисање и едукацију локалног становништва и посетилаца Националног парка Тара, израда информативних табли и пропагандног материјала о забрани употребе отвореног пламена у Националном парку, као и њихово постављање на терену, оглашавање у локалним медијима.

Спроведен је пројекат „Примена сателитских дијагностичких технологија у управљању и сузбијању пожара у Националном парку Тара“ у оквиру пројекта "Прекогранична иницијатива за превенцију пожара у Националном парку Тара и Заштићеном пејзажу Требевић кроз ЛФМ оквир". Рана детекција пожара, помоћу сателита, чије коришћење је финансирано из пројекта, коришћења је у 2025. години.

1.2. Одржавање подручја

Активност на одржавању подручја односи се на чување и обнављање утврђених граница заштићеног подручја, по потреби њихово обнављање на терену, обнављање информативних табли за локалитете у I степену заштите, решавање имовинских односа, управљање отпадом и рад других служби на управљању подручјем.

1.2.1. Откуп парцела под омориком у I степену заштите

У циљу свеобухватније заштите оморике као заштићене врсте и природне реткости Националног парка Тара и Републике Србије, у резервату природе „Змајевачки поток“, започет је поступак откупа преостале три приватне парцеле, укупне површине од 6,1462 ха. Преостале

су две парцеле за откуп, катастарска парцела број 2067/3 и 2067/5 КО Заовине. Откупом наведене површине, локалитет под I степеном заштите, „Змајевачки поток“, биће целом својом површином у државном власништву. Активност је била планирана и у ранијим периодима, али није спроведена јер није завшена процедура добијања сагласности за откуп наведених парцела, као и нису добијена средства субвенције за наведену активност.

1.2.2 Управљање отпадом и чишћење простора

Са простора националног парка, редовно се прикупљао и односо комунални отпад од стране општинског Јавног комуналног предузећа „12 септембар“ - Бајина Башта и за део извршених услуга комуналног предузећа, управљач је сносио трошкове.

Активности чуварске службе биле су везане и за ефикасније управљање комуналним отпадом и спречавање дивљих депонија. У извештајном периоду, било је више акција чишћења дивљих депонија на подручју Калуђерских Бара, Митровца, Предовог Крста и Перућца. Поводом Дана заштите животне средине и Дана планете земље, изведене су акције чишћења подручја Митровац, Перућац и Калуђерским Барама.

1.2.3. Остале управљачке активности

Поред чуварске службе, чување, одржавање и управљање заштићеним добром, вршиле су и друге службе Предузећа у складу са својим овлашћењима.

Економско – финансијски сектор, као и правни сектор, функционисао је из области својих овлашћења и допринео је правилном и успешном раду управљача.

1.3. Праћење стања природних вредности - мониторинг

Шире подручје Таре идентификовано је као подручје значајно за биљке (Important Plant Areas – IPA) и као подручје значајно за птице – (Important Bird Areas – IBA) CODE: IBA026SRB. Поред тога, од 2003. године подручје Националног парка „Тара“ представља и одабрано подручје за дневне лептире у Србији (Prime Butterfly Areas in Serbia – PBA).

У оквиру EMERALD мреже, подручје Таре је идентификовано као значајно подручје (TARA YUSRB009). EMERALD представља еколошку мрежу састављену од Подручја од посебне важности за заштиту природе (ASCI), односно просторних целина и станишта које су од посебног националног и међународног значаја са аспекта очувања биолошке разноврсности.

Подручје Националног парка Тара препознато је и као значајно подручје у оквиру еколошке мреже НАТУРА 2000 и по Директиви о стаништима и по Директиви о птицама. Имајући у виду наведено и у складу са одредбама Уредбе о еколошкој мрежи, планиране су активности на праћењу стања природних вредности, кроз редовне активности на процени стања и заштити строго заштићених врста и станишта.

1.3.1. Мониторинг Панчићеве оморице

Током претходних година вршено је на више начина праћење стања угрожене врсте, Панчићеве оморице, чија су скоро, сва налазишта у Србији на подручју Националног парка Тара. Захваљујући досадашњим истраживањима, одређене популације Панчићеве оморице са одређених аспеката су биле значајне за очување, обзиром да је евидентан процес изумирања Панчићеве оморице на природним стаништима. Узроци за то су бројни, попут климатских промена и интензивнијег процеса сушења.

1.3.1.1. Праћење стања у огледним пољима

- Почев од 2014. године прати се стање на три огледна поља (Црвене Стене , Љути брег, Било) где су на одређеној повшини одабрана стабла за праћење. Праћење стања се делимично ослања на методологију Међународног кооперационог програма за праћење стања шума Европе (ICP). Прати се стање круне, путем процене дефолијације, затим деколоризације, плодоношења, подмладка и др.
- Други вид праћења станишта оморике, представља обилазак свих станишта оморике ради увида у процесе сушења и обнављања,

1.3.1.2. Фотограметријско праћење Панчићеве оморике (*Picea omorika*)

Током 2023.године захваљујући суфинансирању Министарства заштите животне средине набављена је беспилотна летелица која омогућује праћење стања Панчићеве оморике и на најнеприступачнијим теренима. Употребом беспилотних летелица омогућено је и праћење здравственог стања и приближног бројног стања на подручју кањона Дрине. Подаци се чувају у бази података и за ту сврху извршена је набавка десктоп рачунара и један лап топ, који има одговарајуће карактеристике у погледу графичке карте, РАМ 32ГБ минимум, и процесора.

За наведену активност добијена су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 300.000,00 динара.

1.3.1.3. Мере унапређења стања станишта Панчићеве оморике

У 2024.години, на локалитету „Црвени поток“, посађено је 40 садница Панчићеве оморике, односно спроведена је вештачка обнова постојеће популације. Настављено је праћење стања посађених садница оморике као и одржавати повољне услове за опстанак преживелих садница. С обзиром на изузетно лоше стање станишта оморике на локалитету Црвени поток и одумирање јединствене тресаве извршено је низ активности и мера у циљу побољшања хидролошког режима и стања. Постављена је посебна опреме на Црвеном потоку за прикупљање амосферске влаге ради постизања веће влажности у сушним и неповољним периодима и обнављање водног режима. На основу досадашњих искустава минимална количина воде која може да се сакупи је 4л по м² по магловитом дану. Постављање ретенције од природних материјала на Црвеном потоку која ће спречавати одвођење воде и допринети повећању нивоа воде у тресави. На тај начин омогући ће се подизање нивоа подземне воде, пошто поток понире и одводи воду са трестишта. Врло је битно спречити физичко уништавање маховина и због тога је неопходно спровести уклањање приступне инфраструктуре за туристе и постављање заштитне ограде у приступачном делу тресаве приступне инфраструктуре за туристе и постављање заштитне ограде у приступачном делу тресаве.

Активности су се спроводиле кроз пројекат „Обнова влажних станишта у НП Тара применом иновативних технологија“, као и финансијску подршку средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 450.000,00 динара.

1.3.2. Мониторинг флоре

Мониторинг флоре је вишегодишња активност, настављено је са праћењем најзначајних врста биљака за Тару, при томе је посебан акценат праћење ендемичних и строго заштићених врста у Националном парку Тара. Активност се делимично спроводила у сарадњи са Биолошким факултетом из Београда.

1.3.2.1. Праћење строго заштићених врста

Вршена су интензивнија истраживања реликтних врста: дервентенског различка (*Centaurea derwentana*) и Николићеве кандилке (*Aquilegia nikolicii*). Истраживања су обухватила прикупљање материјала и генетичка истраживања. Дрastiчно је смањена бројност кандилке на потезу Перућац - Дервента, услед реконструкције пута. Ова врста је такође угрожена од стране туриста, пре свега због постављања низа туристичких објеката на обали језера Перућац.

Пратило се стање строго заштићених врста : популација божура (*Paeonia officinalis*) , сибирске перунике (*Iris sibirica*) и змијоглавке (*Echium russicum*) у НП Тара. Бројно стање строго заштићене врсте *Iris sibirica* се може оценити као задовољавајуће и ове године са забележених више група са већим бројем јединки. Ова врста је такође зависна доста од климатских услова и једини локалитет (Јаревац) на коме расте је потенцијално угрожен од стране човека.

Друга врста из овог рода је *Iris reichenbachii*. Такође се бележи само на једном локалитету у парку са малим бројем јединки као и површином коју заузима (локалитет Дрлије).

Вршено је праћење и стања врсте која је претходно идентификована као *Pulsatilla vulgaris subsp. grandis*. Једини локалитет у Националном парку се налази на изузетно неприступачном терену у кањону Бруснице. И ове године је утврђено присуство само 3 јединке ове врсте.

Праћене су и карактеристике популација врста божура *Paeonia officinalis* и *Paeonia mascula* на подручју Божурне и Пожара у Растишту, као и у Заовинама на потезу Тетеребице, Рујевица. Као и у претходној години на потезу Рујевица бележи се мањи број регистрованих јединки док на другим локалитетима се бележи повољан статус ових врста.

1.3.2.2. Мониторинг маховина тресетница

Посебним мерама вршено је побољшање стања саме тресава и стварање оптималнијих услова за опстанак угрожених врста маховина. Мониторинг стања популација тресетница (више врста) које су строго заштићене и налазе се на листи Берн конвенције, Директиве о стаништима, као и успостављање нових субпопулација је од суштинске важности за очување угрожених врста тресетница.

Настављене су досадашње активности : праћење виталности тресетница, путем еко-физиолошких и биохемијских параметара по вегетацијским сезонама (рано пролећна, летња и касно јесења), утврђивање стања популација (стабилна, опадајућа или растућа), као и мониторинг одабраних пилот површина током више година, кроз праћење тест површина постављених у лето 2019.године: утврђивање цenzуса популације, комбинацијом метода унапред одабраног константног трансекта и квадрата, утврђивање репродуктивне способности (генеративно, вегетативно) кроз сезонско праћење.

За наведену активност ангажован је Биолошки факултет уз финансијску подршку средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 300.000,00 динара.

Очување тресетница вршено је и кроз пројекат „Обнова влажних станишта у НП Тара применом иновативних технологија“. Пројекат је усмерен на очување и ревитализацију јединственог екосистема шумотресава Црвени поток – једног од најређих и највреднијих природних станишта у Србији. Посебну вредност Црвеном потоку даје јединствена појава саживота Панчићеве оморице (*Picea omorika*) и белих маховина (*Sphagnum*) - што представља ретки природни феномен који се не среће нигде другде у свету.

Главни циљ пројекта био је очување природне равнотеже и биолошке разноврсности кроз примену савремених и еколошки одрживих решења, попут хватача магле – иновативних уређаја који сакупљају влагу из ваздуха и омогућавају стабилан водни режим током сушних

периода. Ови системи обезбеђују неопходну влагу за опстанак белих маховина, које представљају основу за стварање тресета и очување овог ретког екосистема. Извршена је набавка и инсталација конструкција за прикупљање амосферске влаге. Биолошки факултет Универзитета у Београду реализовао је биолошку рестаурацију на површини од 30 m², користећи четири аутохтоне врсте рода *Sphagnum*. Реализација је обухватила сакупљање материјала, припрему супстрата, равномерно размештање јединки у оквиру тресаве, и израду протокола мониторинга. Спроведене мере и активности су:

1. Набавка и инсталација конструкција за прикупљање амосферске влаге

У циљу унапређења хидролошких услова и повећања доступне влаге у тресетишту, постављене су три конструкције за прикупљање амосферске влаге на локалитету Црвени Поток, укупне површине 30 m². Функционишу на принципу кондензације где се капљице воде задржавају на мрежастој структури, а затим гравитацијом усмеравају у систем одвода и резервоара. Вода се затим усмерава у подручје тресетишта ради стабилизације влаге, спречавања исушивања и очувања маховина тресетница.

2. Биолошка рестаурација тресаве

Биолошки факултет Универзитета у Београду реализовао је биолошку рестаурацију на површини од 30 m², користећи четири аутохтоне врсте рода *Sphagnum*. Реализација је обухватила сакупљање материјала, припрему супстрата, равномерно размештање јединки у оквиру тресаве, и израду протокола мониторинга. Ове активности имају за циљ покретање процеса самосталне регенерације тресетишта, уз подршку додатне влаге обезбеђене уз помоћ конструкција за прикупљање амосферске влаге.

3. Набавка опреме и уклањање агресивне мезофилне вегетације

Ради спречавања даље деградације тресаве агресивна мезофилна вегетација је уклањана ручно уз коришћење новонабављене опреме, укључујући тестере и тримере. Активности уклањања спроводило је Јавно предузеће Национални парк Тара, са фокусом на спречавање зарастања које негативно утиче на раст маховина.

4. Набавка и инсталација четири дата-логера са пет типова сензора

У циљу успостављања дугорочног система праћења еколошких и хидролошких услова влажних станишта, набављена су и постављена четири дата-логера : два на локалитету Црвени Поток и два на Малој Батури. Уређаји омогућавају континуирано прикупљање података важних за процену стања, функционалности и отпорности осетљивих екосистема, нарочито у контексту климатских промена и обнове станишта. Даталогери раде на батерије уз подршку соларних панела, а постављени су на посебно конструисане носаче који обезбеђују стабилност и минимално нарушавање станишта.

5. Набавка и постављање пет фото-замки за праћење промена у Црвеном потоку

Ради обезбеђивања континуираног надзора над процесом рестаурације и раног откривања потенцијалних проблема, пет фото-замки је набављено и постављено на кључним тачкама мониторинга на локалитету Црвени Поток. Ови уређаји користе се и за еколошки мониторинг и као превентивна мера против неовлашћених људских активности које могу довести до физичког оштећења осетљивих слојева тресетних маховина и тресета.

6.Постављање дрвене ограде у приступачном делу тресавишта Црвени поток

Након завршетка демонтаже постојеће дрвене конструкције и њеног уклањања, изведени су радови на постављању нових заштитних и едукативних елемената на локалитету „Црвени Поток“. Радови су имали за циљ да обезбеде заштиту осетљивог станишта - тресетишта и унапреде едукативну и интерпретативну инфраструктуру. Обим радова обухватао је:

- Постављање ограде дужине 40 метара и висине 2 метра у складу са спецификацијом: нови стубови од багремовог дрвета (10×10 cm, 2 m изнад земље, 1 m испод земље),

- Између дрвених стубова постављене су даске од смрче или јеле (дебљине 30 mm, ширине 15 cm, дужине 2 m) у континуираном низу од пет елемената, такође заштићене водоотпорним премазом, што покрива укупно 40 метара дужине.

7.Штампање и постављање осам едукативних табли и израда едукативног материјала

Укупно осам едукативно-информативних табли о важности влажних станишта је постављено, како би се посетиоци националног парка информисали о јединствености и значају овог влажног станишта.

8.Организовани едукативни догађаји и израђене две едукативне игре

Организоване су три едукативне радионице за ученике четвртог разреда Основне школе „Рајак Павићевић“ у Бајиној Башти. Радионице су окупиле више од 70 деце и њихових наставника, који су активно учествовали у креативним, интерактивним и едукативним активностима осмишљеним да их упознају са појмом влажних станишта и њиховим еколошким значајем са посебним освртом на значај тресава посебно Црвеног потока.

Ради подршке искуственом учењу, развијене су и коришћене током радионица две едукативне игре прилагођене узрасту Игра меморије и Интерактивна друштвена игра „Живи свет шумског тресава“. Ове игре омогућиле су ученицима да на забаван и лако памтљив начин препознају биљне и животињске врсте типичне за екосистеме тресавишта, јачајући њихово разумевање биодиверзитета и потребе за његовим очувањем. Игре су сада трајно доступне у Центрима за посетиоце на Митровцу и у Бајиној Башти, где ће наставити да се користе као део редовног едукативног програма предузећа.

9.Израда Приручника за рестаурацију тресава у Националном парку Тара

На основу искустава стечених током имплементације пројекта, израђен је илустровани практични приручник за рестаурацију тресава у Националном парку Тара, у обиму од 16 страница. Приручник је одштампан у 300 примерака и дистрибуиран. Електронска верзија документа доступна је на званичном сајту Националног парка Тара.

1.3.2.3. Ревитализација популације српске режухе

У 2022 / 2023. години спроведено је јачање популације српске режухе у оквиру парка и то на два локалитета – Перућац и кањон Дервенте. Биљке које су одгајане у *ex situ* условима су биле пренете на поменуте локалитете.

Нажалост, мониторинг у 2024.години бележи драстичан пад у бројности индивидуа, као и мала стопа преживљавања јединки посађених претходне године. У току 2025.године настављене су активности на јачању и очувању популације српске режухе у оквиру Парка и то на два локалитета – Перућац и кањон Дервенте који је први степен заштите.

Извршене су активности :

1. наставак на јачању популације на два локалитета, као и теренских истраживања популација Српске режухе у НП Тара,
2. компаративна истраживања еколошких параметара на познатим стаништима врсте,
3. *ex situ* гајење биљака за потребе очувања и јачања природних популација,
4. праћење стања појачане популације српске режухе у оквиру НП Тара на два локалитета – Перућац и кањон Дервенте,
5. сакупљање зрелих семена за потребе успостављања банке семена и *ex situ* заштите,
6. наставак детаљног проучавања еколошких параметара популације српске режухе.

Детаљнији извештај биће приказан кроз Извештај о стању природних и створених вредности Националног парка Тара за 2025.годину.

За наведену активност ангажован је Биолошки факултет Београд уз финансијску подршку Министарства заштите животне средине у износу од 300.000,00 динара.

1.3.2.4. Праћење инвазивних врста

Подручје Националног парка Тара је заштићено подручје прве категорије и углавном се одликује природним и полуприродним стабилним екосистемима, међутим, спорадично се уочава присуство страних и инвазивних врста. Стране биљне врсте могу имати бројне негативне последице на структуру, функцију и динамику екосистема у којима се могу понашати као инвазивне. Ове врсте су углавном присутне на ободу екосистема уз путну инфраструктуру и у насељима.

На подручју Националног парка “Тара”, популација киселог дрвета је најбројнија на локалитету Приседли, док се на локалитету Растиште, односно Седаљка јавља појединачно, са малом бројности. Између ове 2 популације, по бројности је локалитет поред пута Перућац - Митровац, у околини видиковца “Зеленика”. На обе локације, где је изражена експозиција, налази се на странама окренутим ка северу или северозападу.

За сада не угрожава у великој мери постојеће састојине, односно аутохтоне врсте. Углавном је евидентирана поред асфалтних путева, на ивицама шумских састојина.

1.3.3. Мониторинг гљива

Истраженост Таре у погледу разноврсности гљива је и даље мала. Сматра се да су станишта на Тари изузетно важни миколошки локалитети. Праћење стања је важно и за строго заштићене и заштићене врсте гљива којих је у претходној години регистровано укупно 13 врста.

Мониторинг гљива и инвентаризација гљива у 2025. године је спроведен у сарадњи са Природно-математичким факултетом - ПМФ у Новом Саду, преко ПроФунги Лабораторије Департмана за Биологију и екологију – ДБЕ.

У оквиру теренских истраживања следећи локалитети обрађени су: Митровац, Предов крст, Растиште, Јагоштица, Секулиц. Утврђене врсте су евидентирани, фотографисане и мапирани у ГПС систему. Део узорака је сачуван у виду сувих плодних тела, која су депонована у оквиру миколошке збирке ПроФунги лабораторије ДБЕ, ПМФ-а у Новом Саду.

Током 2025.године укупно је забележено 318 налаза и 181 врста гљива, од којих 7 има стаус заштићене врсте у складу са Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ("Службеном гласнику РС", бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016). Детаљнији извештај биће приказан кроз Извештај о стању природних и створених вредности Националног парка Тара за 2025.годину.

За наведену активност коришћена су средства субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 450.000,00 динара.

1.3.4. Мониторинг фауне

У склопу мониторинга фауне, прати се више група организама животиња. За сваку групу организама неопходно је применити одговарајуће методе истраживања и посматрања.

Програми мониторинга обухватали су велике звери, мрког медведа, затим од других кичмењака птице, као и поједине врсте водоземаца и гмизаваца. Од бескичмењака значајна врста која је обухваћена програмима праћења је и даље Панчићев скакавац који има статус ЕН у Црвеној Књизи Orthoptera. Затим, прате се и значајне врсте дневних лептира, а такође се већ две године истражује подземна фауна.

1.3.4.1. Праћење одабраних врста сисара

Праћење одабраних врста сисара, пре свега великих звери, обавља се применом различитих метода.

1. Праћење инфрацрвеном детекцијом

Инфрацрвена детекција постаје све коришћенији метод у праћењу фауне сисара. Сам метод има доста предности и омогућава прикупљање значајних података. Мрежа камера је већ више година установљена на подручју парка, са измењеном динамиком услед честих крађа и то на потпуно неочекиваним местима.

Са усавршавањем технологије и побољшањем квалитета самих камера осим првобитних циљних врста бележе се и мање врсте сисара, као и низ врста птица. Због учесталих крађа и кварова неопходна је набавка нових камера замки.

Као и претходних година приоритетне врсте су мрки медвед и вук (*Ursus arctos*, *Canis lupus*) од сисара. Сви подаци се уносе у одговарајућу базу података, ради прецизније обраде и статистичке анализе.

2. Генетски мониторинг

У 2024.години је започета након пет година поново активност на генетском мониторингу. Како би склопили пуну годину, прикупљања узорака настављено је и у 2025.години. Током 2019/20 је вршено сакупљање и добијени су резултати који су показали да је највероватнија бројност 58 јединки. Поновљеном анализом може се утврдити да ли постоје преклапања и у којој мери су и даље присутне јединке из периода претходног узорковања. Добијеним анализама такође се утврђује: бројност, виталност популације, хибридизација, као и генетски параметри популације укључујући генетичку разноврсност, структуру и ефективну величину популације.

3. Праћење маркираних јединки мрког медведа сателитском телеметријом

Настављено је праћење две јединке мрког медведа помоћу сателитске телеметрије. Јединке су маркиране GPS -GSM огрлицама претходних година захваљујући подршци Министарства заштите животне средине и средствима донације. Сателитским праћењем добија се велики број података о екологији мрког медведа, кретању и величини ареала.

4. Праћење фауне и мрког медведа са термовизијским уређајем

Термално снимање и осматрање је техника даљинског праћења животиња са неколико примена у различитим областима. У теренским студијама екологије животиња, ова неинвазивна техника омогућава праћење и у дневним и ноћним условима, као и отежаним временским условима. Управо то је једна од предности у односу на инфрацрвену детекцију. То значи да се животиње могу открити на широком подручју упркос атмосферским условима који би иначе могли да изазову проблеме за снимање.

Детаљнији извештај биће прилазан кроз Извештај о стању природних и створених вредности Националног парка Тара за 2025.годину.

За наведену активност, набављена је опреме камера фотозамки (150.000,00 динара) и ангажовање стручних институција – Биолошког факултета, Београд уз субвенције Министарства заштите животне средине у износу од 700.000,00 динара.

1.3.4.2. Праћење Панчићевог скакавца (*Pyrgomorphulla serbica*)

Панчићев скакавац, као ендемо-реликтна и строго заштићена врста је свакако једна од најзначајних врста на подручју Националног парка. Захваљујући интензивном праћењу стања и истраживању претходних година евидентиран је низ нових локалитета са Панчићевим скакавцем (*Pyrgomorphulla serbica*). Уочена је значајна повезаност бројности популација у зависности од временских услова, па је она и значајно варијала. По величини се издвајају популације на подручју Змајевачког потока, локалитетима Алушких планина и Лисичје воде у Заовинама. Најзначајнији проблем у очувању ове врсте и даље остаје што се станишта ове угрожене врсте налазе на подручју III и II степена заштите а значајни локалитети налазе се на земљишту приватне својине.

1.3.4.3. Праћење дневних лептира

Подручје Националног парка Тара је значајно за очување врста дневних лептира за подручје наше земље, тако да се планира са наставком активности на праћењу и утврђивању стања популација, као и њихових станишта.

У 2025. години вршена су детаљна популациона истраживања врсте аполона (*Parnassius apollo*). Такође, вршено је маркирање појединачних јединки ради што прецизнијег утврђивања бројности популације. Аполон је одабран за детаљнија истраживања као најугроженија врста на подручју парка. Ова врста је такође једна од угроженијих врста у Србији и врста која је погођена климатским променама. Поред прикупљања података за циљане врсте, обављаће се и попис пратећих врста током теренских излазака, са посебним освртом на строго заштићене и заштићене врсте. Прикупљање прецизних геореференцираних података о присуству ових врста у различитим стадијумима (јаје, лутка, гусеница), као и идентификацију свих потенцијалних станишта поменутих врста. Детаљнији извештај биће приказан кроз Извештај о стању природних и створених вредности Националног парка Тара за 2025.годину.

Наведена активност спроведена је са Природноматематичким факултетом, Крагујевац, средства субвенције Министарства заштите животне средине износила су 350.000,00 динара.

1.3.4.4. Праћење птица

Након 10 година праћења стања фауне птица, наставиће се са досадашњим методама праћења уз додавање нових метода попут телеметрије и обележавање и праћење појединих

врста - сателитска телеметрија која представља савремену методологију мониторинга угрожених врста животиња, до сада је у парку примењивана на мрком медведу, а од ове године, примењена је и на поједине врсте птица.

Праћење циљних врста птица вршено је методама:

- цензуса у тачки за следеће врсте: гаћаста кукумавка (*Aegolius funereus*), мала сова (*Glaucidium passerinum*), дугорепа сова (*Strix uralensis*), планински (*Dendrocopos leucotos*) и тропрсти детлић (*Picoides tridactylus*),
- трансеката- трансекти су већ одређени у први годинама праћења стања,
- прстеновања - прстеновање птица које се обавља у време јесење сеобе. Углавном се бележе врсте које иначе живе на подручју парка, али поред њих је било и јако интересантних налаза некарактеристичних за подручје Таре,
- сателитска телеметрија која представља савремену методологију мониторинга.

Детаљнији извештај биће приказан кроз Извештај о стању природних и створених вредности Националног парка Тара за 2025.годину

Наведена активност спроведена је са Институтом за мултидисциплинарна истраживања, Београд, средства субвенције Министарства заштите животне средине износила су 400.000,00 динара.

1.3.4.5. Праћење подземне фауне

Истраживања подземне фауне која су започета су дала значајне резултате и довела до открића неколико нових врста за фауну Србије, као и нове врсте за науку. Поједина подземна станишта су се показала као изузетно богата, попут Вучје јаме где је пронађена значајна врста пећинског тврдокрилца - *Velesaphaenops tarensis* из Јагоштице.

Највреднији резултати досадашњих активности су открића три врсте које су нове за науку. Две врсте су прави троглобионти, тврдоктилац *Chaetoduvalius* n.sp. и паук косац *Cyphophthalmus* n. sp. Нова врста за науку је и стонога *Lithobius* n. sp., која вероватно припада категорији троглофила.

За наведену активност нису добијена планирана средства субвенције Министарства заштите животне средине, тако да није ни ангажована стручна институција.

1.3.5.4.6. Праћење фауне водоземаца и гмизаваца

Водоземци представљају врло важне показатеље стања у конкретним екосистемима. Последњих деценија дошло је до значајног смањења популација водоземаца широм света, углавном као одговор на комбинацију фактора који се углавном односе на фрагментацију станишта, уништавање и измене изазване од стране људи. Оно што је евидентно на подручју Парка јесте смањење погодних станишта за водоземце попут мањих водних тела погодних за размножавање. Чињеница је да дуге суше неповољно утичу на популације водоземаца. Најзначајније присутне врсте које су праћене су : *Triturus macedonicus*, *Lissotriton vulgaris*, *Ichthyosaura alpestris*, *Bombina variegata*.

1.4. Мониторинг вода

Праћење квалитета површинских вода је вишегодишња активност и спроводи се у складу са „Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода“.

Утврђивање статуса вршено је праћењем биолошких и физичко-хемијски параметара који су од значаја за дефинисање категорије површинске воде, а које је било могуће спровести

са постојећом лабораторијом.

1.5. Мониторинг климе

Захваљајући постављеним метеоролошким станицама на Митровцу и Предов Крсту континуирано се прате климатски показатељи Таре. Метеоролошке странице су аутоматске и садржи сензоре за мерење температуре, влажности ваздуха, количине падавина, соларне радијације, правац, брзину ветра, влажности и температуре земљишта. Највиша температура ваздуха забележена је у јулу месецу (34.6°C), док је најнижа температура забележена у фебруару -13.3 °C . Месец са највише падавина био је март са 121 мм падавина.

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

У току године, на свим манифестацијама, сајамским наступима, презентацијама, организованим посетама, промовисане су и културно-историјске вредности Националног парка, посебно манастир Рача и некрополе стећака у Перућцу и Растиштима, као посебна вредност са УНЕСКО-ве листе светске културне баштине. Вршено је одржавање простора око стећака кроз кошење траве и уклањање корова.

3. Управљање посетиоцима

3.1. Рад у Центрима за посетиоце

Рад у Центрима за посетиоце у Бајиној Башти и на Митровцу подразумевао је свакодневно пружање информација посетиоцима у оквиру инфо пулта, пријем посетилаца и одлазак у обилазак парка, периодичне презентације и промоције у сали за презентације, продају сувенира и услуга попут шумског биоскопа, издавања бицикала, кајака и сл. Због повећаног обима посла и ради продужавања радног времена током летње сезоне, била је ангажована једна особа као додатно запослени радник.

У центрима за посетиоце, укупно је остварено 13.750 посетиоца, што је на нивоу предходне године у истом периоду.

Центар за посетиоце Митровац:

- Домаћи: 9.857

- Страни: 2.607

Укупно: 12.464.

Центар за посетиоце Бајина Башта:

- Домаћи: 1.196

- Страни: 90

Укупно: 1.286.

У циљу осавремењавања и дигитализације Центра за посетиоце у Бајиној Башти, урађен је Идејни пројекат за уређење ентеријера, средства су добијена од Министарства културе и информисања. Планирани наставак израде Главни пројекат за реновирање и дигитализацију Центра за посетиоце Бајина Башта, који укључује реновирање и модернизацију постојећег центра за посетиоце, као и увођење интерактивних и дигиталних садржаја ради побољшања едукативних и информативних капацитета центра, није извршен јер нису добијена средства субвенције а није било довољно средстава из сопствених прихода.

У објектима ЈП „Национални парк Тара“ остварено је 499 долазака и 1.845 ноћења.

- „Шумарска кућа“ Митровац – није радила због реновирања,
- „Едукативни центар“ Рачанска шљивовица - 92 доласка 359 ноћења,
- „Лугарница“ Предов крст – 35 долазака 189 ноћење,
- „Планинарски дом“ Митровац – 372 долазака 1297 ноћења.

Приходи од активности Службе информисања, презентације и туризма износили су 4.660.800,72 динара:

- Приход од смештаја: 2.578.939,04 динара,
- Приход од сувенира: 1.580.195,00 динара
 - Центар за посетиоце Митровац 1.337.540,00 динара,
 - Центар за посетиоце Бајина Башта 242.655,00 динара,
- Приход од услуга: 501.666,68 динара:
 - Посматрање медведа 14.400,00 динара,
 - Изнајмљивање бицикли 121.680,00 динара,
 - Улазнице Црвени поток 138.080,00 динара,
 - Улазнице Шумски биоскоп 142.880,00 динара,
 - Услуге водича, презентације 84.626,68 динара.

3.2. Материјала намењеног посетиоцима

За потребе информисања посетиоца, штампан је пропагандни и информативни материјала:

- Проспект Националног парка Тара,
- Планинарско-туристичка карта, ажурирање и штампа новог тиража планинарске мапе.
- Проспекти кампа ренџера, флајери,
- Улазнице у центре за посетиоце и резерват природе, у заштићено добро.

4. Управљање природним ресурсима

4.1. Задаци и активности на заштити и управљању шумама

4.1.1. Заштита шума од сушења

Активности на заштити шумских екосистема вршила се кроз праћење стања шума на постављеним огледним површинама. Посеба активност на заштити шума одвијала се кроз мониторинг инсеката односно сипаца поткорњака и њихово сузбијање применом феромонских клопки. Укупно на подручју парка ухваћено је 10.707.483 поткорњака. Појединачно по врстама:

Врста поткорњака	свега
<i>Ips typographus</i> (L.) - осмозуби смрчин поткорњак	2.123.728
<i>Pityogenes chalcographus</i> (L.) - шестозуби смрчин поткорњак	8.507.296
<i>Pityokteines curvidens</i> (Germ.) - кривозуби јелин поткорњак.	75.982
<i>Trypodendron lineatum</i> (syn. <i>Xyloterus Xyloterus</i>)	477
свега	10.707.483

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2025. ГОДИНУ**

Може се констатовати да се напади поткорњака повећали у односу на предходне три године, па је неопходно и даље сузбијати поткорњаке применом феромона и феромонских клопки. Укупно добијена средства за сузбијање поткорњака износила су 2.471.848,00 динара (набавка феромона и ангажовање једног радника на сузбијању поткорњака) од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

4.1.2. Нега и обнављање шума

Активност на нези и обнављању шума подразумеваала је неговање засада и пошумљених површина, пошумљавање голети и површина насталих процесом сушења шума, као и сакупљање семена и производњу садног материјала.

У току 2025. године извршена су два здравствена прегледа регистрованих семенских објеката и шумских расадника „Калуђерске Баре“ и „Луг“, за производњу репродуктивног материјала шумског дрвећа (семена, садница). У регистрованим расадницима, настављено је школовање шумског и декоративног садног материјала, као и производња контејнерских садница за пошумљавање (30.000 комада) у новоизграђеном стакленику у расаднику „Луг“.

Вршено је и сакупљање, семена четинарских врста, у периоду септембар - новембар, извршено је брање и сакупљање семена и то у количини од: шишарки јеле 605 кг, шишарки смрче 60 кг и шишарки оморице 22кг. Након дораде шишарки добиће се одређена количина чистог семена.

Тренутно стање садног материјала је:

расадник	врста	број садница	вредност залиха
Калуђерске Баре	ЛЕКОВИТО БИЉЕ	31.332,0	1.723.260,00
	ЧЕТИНАРИ	72.882,0	7.924.163,00
	свега	104.214,0	9.647.423,00
Луг	ЧЕТИНАРИ	10.545,0	1.286.886,00
	ЛИШЋАРИ	871,0	308.055,00
	ШИБЉЕ	231,0	128.012,50
	свега	11.647,00	1.722.953,50
	УКУПНО	115.861,0	11.370.376,50

Остварена је и производња једногодишњих садница у расаднику „Луг“ 3000 комада јеле контејнерске производње, 300 комада оморице контејнерске производње и у расаднику „Калуђерске баре“ 9200 комада смрче класичне производње.

Послови неге у засадима до 5 године старости (машинским уклањањем корова) спровођени су следећим одељењима:

редни број	одељење	радна површина (ха)
1	171-а Г.Ј. “Тара”	0,80
2	38-а Г.Ј. “Звезда”	0,40

2	33-а Г.Ј. “Црни Врх“	0,30
---	----------------------	------

У ГЈ „Звезда“ одељење 50-а извршено је попуњавање површине са недовољним подлађивањем на површини од 0,40ха. У одељењу 30-а ГЈ „Звезда“ претходно пошумљаваном због сушења садница извршено је попуњавање садницама рног бора у количини од 1575 комада. У току је попуњавање одељења 9-а ГЈ “Тара” садницама црног бора, предвиђено 1065 комада по налогу инспектора на основу обиласка терена.

4.2.3. Планирање и уређивање шума

Активности у области планирања и уређивања шума односиле су се на:

- ажурирање електронске базе евиденције непокретности јавне својине,
- снимање граница у ГЈ “Тара”,
- спровођење пројекта Техничко - технолошка типизација шума НП Тара, норме рада и нормативи утрошака енергената на пословима коришћења шума у сарадњи са Шумарским факултетом Београд.

4.1.4. Коришћење шума

Активност на коришћењу шума обухватала је спровођење годишњих редовних планова сеча обнављања и плана проредних сеча, у складу са основама газдовања шумама у државним шумама и обављање стручно - техничких послова у приватним шумама.

На основу укупно дозначене дрвне масе (35.771м³) за 2025. годину, планирана је производња дрвних сортимената у износу од 29.705 м³ бруто масе из редовног плана и око 10.000м³. У извештајном периоду (без децембра), остварена је производња од 38.896,01 м³ свих врста шумских сортимената, што је 98,0% годишњег плана. У оквиру наведеног, из редовног приноса остварена је производња од 26.043,81 м³ (87,7% плана), а код случајног приноса остварено је 12.852,20 м³ (128,5% плана).

Завршени су активности дознаке за 2026.годину и урађени Извођачки планови као и План коришћења шума за 2026.годину.

Вршени су и стручни послови на газдовању приватним шумама у складу са Привременим програмом газдовања шумама сопственика за 2025.годину и планираним активностима за 2025.годину. У извештајном периоду, укупно је дозначено 12.222,63 м³ код 488 сопственика и отпремљено је 7.030,27м³ са 453 пропратнице. Обрачуната накнада износила је 1.920.982 динара, у Буџет Републике Србије, уплаћена је накнада за посечено дрво у износу од 1.346.564 динара. Склопљен је уговор са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде за стручне техничке послове у приватним шумама, за 2025.години у износу од 2.996.860 динара, што је знатно мање од планираних средстава (4.500.000 динара).

Извршена је пријем радова пошумљавања површине од 8,8 ха у приватном поседу (које је спроведено у јесен 2024.године), од стране комисије Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

4.2. Задаци и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном

4.2.1. Активности на заштити ловне фауне

Активности на заштити ловне фауне спроводиле су се на основу Годишњег плана газдовања ловиштем за ловну 2024/2025. годину, усаглашеног са средњорочним планом - Ловне основе за ловиште „Тара“ за период 2021 – 2031.године.

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2025. ГОДИНУ**

Управљање популацијама ловних врста дивљачи у 2025. години, првенствено се односио на утврђивање бројног стања дивљачи по врстама (дивокоза процена 380 јединки, срна - 584 јединки, дивља свиња - 106 јединки, вук - 14 јединки и лисица - 80 јединки), планирање развоја популације дивљачи у току ловне године, план набавке и утрошка хране и контрола популације кроз планирани одстрел.

Заштита неловних врста дивљачи (дивља мачка, куна белица, јазавац, сиви пух, ласица, веверица, мрки твор, сврака, голуб, јастреб, препелица, сива врана, дивља патка, велики корморан, сива чапља) одвијало се кроз активности у циљу спречавања узнемиравања јединки, уништавања станишта и противзаконитог коришћења.

Посебне мере заштите спровођене су на строго заштићеним врстама: мрки медвед, видра, јаребица камењарка и лештарка. Стање наведених врста је на оптимуму, чак и нешто више од оптимума у неким периодима године (мрког медведа) обзиром на радијус кретања.

У календарској 2025 години одстрел по врстама реализован је према доњој табели:

Ред. број	Врста дивљачи	Одстрел у 2025-2026 год. - грла	Одстрел у 2025 год. - грла	По полу	
				М	Ж
1	дивокоза	19	19	12	7
2	Дивља свиња	42	42	21	21
3	Срна	20	20	20	/ 0
4	Зеца	/	/	/	
5	вук	/		/	/
6	лисица	18	18	16	2

Популације гајених врста дивљачи стабилне што се тиче бројности. Одстрел код дивокозе и дивље свиње креће се до 85-90 % од планираног док је код срнеће дивљачи далеко мањи због недовољног интересовања ловаца и слабе излазности срнеће дивљачи услед велике суше.

У календарској 2025.години ради прихране дивљачи, првенствено медведа и делимично дивље свиње. изнешено је 4800 кг угинуле домаће стоке, 3700 кг кланичног отпада и 2800 кг кукуруза у зрну и клипу. Такође на солишта за све врсте дивљачи изнешено је 720 кг соли за дивљач.

Пријављене су штете на имовини власника у ловишту у 35 случајева и то у 31 случајева од дивљих свиња и 4 случајева од медведа. Штете од дивљих свиња у износу од 260.338,87 динара исплаћене су власницима имовине, а ради накнаде штете од медведа власницима је дато упуство и поступак накнаде штете од Министарства заштите животне средине.

4.2.2. Активности на заштити риболовних вода

Риболовним водама Националног парка Тара управљало се на основу Годишњег програма унапређења рибарства за 2025. годину, усаглашеног са Програмом управљања рибарским подручјем “Националног парка Тара” за период 2023-2032. година.

Активности на праћењу стања риболовних вода одвијале су се кроз редовну контролу риболовних вода Националног парка Тара, на редовне обиласке свих риболовних вода и повремене дневне и ноћне патроле кањонским делом Перућачког језера.

Водостај у Заовљанском језеру, током свих месеци, био је нестабилан, испод максималног успора. Водостај на Перућачком језеру такође је варирао. Повремено је опадао 1-2

метра по вертикали, услед прилива из горњег тока Дрине и њених притока. На осталим акумулацијама је водостај у оквирима просечно устаљених вредности без акцидентних ситуација.

На риболовним водама организован је спорстички риболов. Издато је 246 комада годишњих дозвола, 113 комада седмодневних дозвола и 350 комада дневних дозвола.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО - ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Приоритетне задаци научно - истраживачког и образовног рада произилазе из стања природних и створених вредности и потребе њихове заштите, очувања и унапређења. Спроведене су активности на научно - истраживачким радовима:

1. Праћење стања пребирних шума и оморице – у оквиру активности спроведен пројекат Истарживање генофонда Панчићеве оморице, коришћена средства субвенција у износу од 1.000.000,00 динара, спровео Шумарски факултет Београд,
2. Праћење стања пребирних шума и оморице – у оквиру активности спроведен и пројекат „Истраживање популације оморице на локалитетима „Црвени поток“, „Црвене стене“, „Било“ и „Кремићи“, утврђивање квалитета и здравственог стања семена, развој генеративног размножавања и производња материјала за *ex situ* конзервацију расположивог генофонда оморице – Институт за шумарство, Београд,
3. Спроведен и пројекат праћења популације медведа помоћу електронских огрлица пројекат “Мониторинг популације мрког медведа”- Биолошки факултет, Београд,
4. Пилот пројекат: „Ревитализација неприступачних терена кроз пошумљавања употребом дрона“ није спроведен због немогућности обезбеђења семена за употребу за пошумљавања из дрона,
5. Мапирање и биомониторинг популације „дивљих“ опрашивача у Србији коришћењем безбедне и неинвазивне методе Природно математички факултет Нови Сад,
6. Пројекат „Примена машинског учења за процену угрожености смрче (*Picea abies* (L.) Karst.) од осмозубог смрчиног поткорњака (*Ips typographus* (L.) у Националном парку Тара“, докторски рад запосленог стручног лица на заштити шума и противпожарној заштити.

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1. Планирање

1.1. Имплементација Плана детаљне регулације обале језера Перућац

Имплементација Плана детаљне регулације обале језера Перућац, није извршена, Општинска управа Бајина Башта је само формирала ј комисију за примену плана.

1.2. Израда пројекта

Извршено је:

- Израда пројекта уређење постојећег излетишта Хајдучка чесма,
- Израда пројекта уређење постојећег излетишта Ораси, код манастира Рача,
- Израда пројекта уређења стазе за риболов Заовине.
- Израда пројектне документације за употребну дозволу за улазну капију Перућац.

2. Инвестиције

2.1. Инвестиције на објектима

2.1.1. Санација и опремање објекта „шумарске куће Митровац“

У 2025.години, настављени су започети радови на санацији објекта „Шумарска кућа Митровац“.

Санација објекта обухватала је:

1. Занатске радове: санацију подова (набавка и уградња подова, керамичарски радови, подопологачки радови, хидроизолатерски радови, санација плафона и зидова, набавка и уградња унутрашњих врата, молерско фарбарски радови.
2. Вододвод и канализација (израда вододводне мреже, израда канализационе (фекалне) мреже, набавка и уградња опреме и прибора санитарија).
3. Електроинсталације – израда нове електроенергетске мреже у објекту.
4. Започето опремање- набавка уређаја.

Укупна вредност инвестиције износила је 14.590.920,00 динара, средства су обезбеђена по конкурс у износ од 10.000.000,00 динара, из Министарства заштите животне средине 3.900.000,00 динара и сопствена средства у износу од 690.920,00 динара.

За наведене радове утрошена су средства из субвенција Министарства заштите животне средине у износу од 3.900.000,00 динара. ,

2.1.2. Санација осталих објеката

Извршене су и санације на објектима - поправка конструкције и замена кровног покривача на магацину горива и мазива на Митровцу и поправка крова радничке бараке на Предовом Крсту, као и поправка ограде магацина горива и мазива Предов Крст .

Вршено је и редовно текуће одржавање у управној згради.

2.2. Пројектовање, изградња и одржавање путева

Пројектовање, изградња и одржавање путева је редовна активност на реконструкцији шумских путева у свим газдинским јединицама, санацији регистрованих клизишта и изградњи шумских влака. Наведени путеви су у функцији газдовања шума и суфинансирају се из Буџета Републике Србије, преко Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

У 2025.години, завршени су започети радови на изградњи шумских путева у дужини од 0,676км (укупна дужина путева 1,884км). По уговору из 2024.године

1. Газдинска јединица „Тара“ :

- Шумски пут „Мамара -Долови“,
- Шумски пут „Тисово брдо – 109. одељење“.

Укупно добијена средства по уговору за коришћењу средстава за одрживи развој и унапређење шумарства Републике Србије за градњу и реконструкцију шумских путева у 2025.години износила су 2.698.400,00 динара. По уговору из 2024.године, за наведене путеве добијена су средства у износу од 2.505.224,00 динара.

Вршене су и редовне санације и одржавање постојећих шумских путева и шумских влака.

2.3. Изградња и одржавање локалних асфалтних путева

Општинска управа Бајина Башта, започела је асфалтирање макадамског пута „Митровац-Бањска стена“, по обезбеђеним средствима из Министарства заштите животне средине.

2.4. Набавка радних машина, алата и опреме

Набавка радних машина, алата и опреме, односила се на набавку алата и опреме, моторних тестера за потребе газдовања шумама, тримера, радних алата за стручне службе за потребе газдовања шумама.

За потребе стручних служби извршена је набавка неопходне опреме (компјутери, штампачи, фото апарати, двогледи и слично).

3. Уређење простора

3.1. Шетне стазе, излетишта, израда и одржавање мобилијара

Извршено је одржавање шетних стаза:

- Санација шетне стазе „Совина учионица“
- Замена мобилијара и заштитне ограде у Црвеном потоку,
- Уређење видиковаца Биљешка стена (замена крова и поправке на кућици, израда мобилијара)
- Санација видиковаца – осматрачница Сјенич и противпожарне осматрачнице,
- Обележено 70 км планинарских стаза,
- Постављена планинска путоказна сигнализација на 25 позиција,
- Извршено је делимично уређење локалитета „Кањон Склопови“ који обухвата кањонски део реке Бели Рзав, кроз чишћење кањона од органског отпада (дрво). Активност се спроводила у оквиру прекограничног пројекта „Очување и унапређење заштићених подручја у Републици Србији (Национални парк „Тара“ и Парк природе „Шарган – Мокра Гора“) и заштићених подручја у Републици Српској – БиХ (Национални парк „Дрина“ и будући Парк природе „Велики Столац“), уз финансијску подршку Министарства заштите животне средине Републике Србије. У оквиру истог пројекта, урађена је дрвена надстрешница и две информативне табле на локалитету Омар, као и једна информативна табла на локалитету Биљешка стена.

За радове на уређењу простора (уређење видиковаца Биљешка стена и видиковаца Сјенич) утрошена су средства из субвенција Министарства заштите животне средине у износу од 1.000.000,00 динара.

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1. Задаци на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности

1.1. Информативно-пропагандне активности

Вршена је континуирана сарадња са локалним, регионалним и републичким штампаним

и електронским медијима (текстови, репортаже, снимање и емитовање манифестација поводом обележавања еколошких датума, едукативне емисије и рад са школском децом, спортско-рекреативне активносту у парку, еко кампови и друго). За медијско приказивање, односно снимање свих догађаја по захтеву управљача и емитовање на локалној телевизији, коришћена су средстава суфинансирања из Министарства заштите животне средине од 300.000,00 динара.

Емитовани садржаји:

- 04.01. Емитована емисија „Родославци“ на РТС 1,
- 12.01. Емитована емисија „Прело у нашем сокаку“ ТВ Хепи,
- 17-18.01. Снимање емисије „Срцем кроз Србију“ која се емитује на ТВ Балкантрип, РТВ, АгроТВ, Суперстар ТВ, Студио Б, регионалне телевизије,
- 30.01. Премијера емисије „Срцем кроз Србију“ на ТВ Балкантрип,
- 05.02. гостовање директора на РТВ Прима – одрживи туризам,
- 06.02. Укључење у емисију „Тачка. Разно“ - ТВ Тањуг са представницима WWF на тему угрожене врсте у Србији,
- 24.02. Прилог у емисији „Ово је Србија“ РТС1 – безбедност посетилаца у зимском периоду,
- 27.02. Прилог у јутарњем програму РТС1 – безбедност посетилаца у зимском периоду,
- 24.03. саопштење за јавност поводом објава на друштвеним мрежама о нелегалној и прекомерној сечи,
- 26.03. Изјава за регионалну ТВ 5 поводом навода о прекомерној сечи,
- 27.03. Укључење у емисију „Ово је Србија“ РТС1 поводом навода о прекомерној сечи,
- 10.04. Укључење у јутарњи програм ТВ Н1 у вези са нападом медведа на човека,
- 10.04. Укључење у јутарњи програм ТВ Прва у вези са нападом медведа на човека,
- 16.04. Укључење у јутарњи програм ТВ Прва у вези са ризиком од шумских пожара,
- 16.04. Укључење у програм Блиц ТВ у вези са нападом медведа на човека,
- 17.04. Укључење у програм ТВ Тањуг у вези са нападом медведа на човека,
- 23.04. Гостовање директора на регионалној ТВ Прима поводом Дана планете земље,
- 29.04-03.05. Организација посете белгијских новинара који припремају репортажу на 10 страна за магазин „Pasar Wandelen“ за април 2026. године. Посета реализована у организацији Туристичке организације Србије,
- 22.05. Снимање прилога за РИНА (Тањуг, ТВ Пинк, K1) – туризам, културно-историјско наслеђе,
- 22.05. Укључење у јутарњи програм ТВ Нова С – Светски дан биодиверзитета,
- 30.05. ЕУРОЊУЗ црква Брвнара у Дубу и културно-историјском наслеђу НП Тара,
- 25.06. Изјава за РТВ Прима – упозорење о опасности од медведа на језеру Перућац,
- 25.06. Укључење у јутарњи програм „Пробуди се“ ТВ Нова С – опасност од пожара,
- 26.06. Укључење у јутарњи програм „Пробуди се“ ТВ Нова С – упозорење о опасности од медведа на језеру Перућац,
- 26.06. Укључење у емисију „150 минута“ РТВ Прва – упозорење о опасности од медведа на језеру Перућац,
- 03.09. Снимање емисије о парку за ТВ БН,
- 11.09. Укључење ТВ Прва ЦГ – опасност о медведима,
- 11.09. Прилог ТВ Прва – бицикличка трка,
- 13.09. Укључење РТС подневни Дневник – бицикличка трка,
- 16.09. Прилог у Дневнику и емисији „Ово је Србија“ поводом обележавања јубилеја,
- 19.09. Прилог за емисију „Експлозив“ ТВ Прва – номинација букових шума за УНЕСКО баштину,
- 19.09. Укључење у јутарњи програм РТС - „Хватачи магле“,
- 29.09. Прилог у емисији „Ово је Србија“ – „хватачи магле“).

- 26.09. Обилазак парка са групом инфлуенсера из земаља бивше Југославије у организацији Туристичке организације Србије – Кућица на Дрини, Врело, Зеленика и Митровац,
- 01.10. Изјава за ТВ Нова С – почетак електронске наплате,
- 03.10. Снимање изјава за РИНУ Панчићева оморица, медвед и електронска наплата уласка возила,
- 21.10. Снимање емисије о туризму у НП Тара – ТВ Дрина,
- 22.10. Обилазак парка и снимање емисије за Национални радио Аустрије,
- 27-28.10. Снимање емисије „Родославци“ – културно наслеђе средњег Подриња,
- 25.11. Снимање прилога за РИНУ – локалитети 1. степена заштите и шумски пожари,
- 10.12. Снимање прилога о новогодишњим јелкама - ТВ Дрина,
- Прилози у локалним медијима,
- Одржавање интернет презентације и профила на друштвеним мрежама.

Информативна активност огледала се и кроз редовно ажурирање Информатора о раду, ажурирање сајта Предузећа и друштвених мрежа предузећа.

1.2. Штампање промотивног материјала

- Штампање планинарских карата,
- штампу табли обавештења/упозорења за постављање по парку,
- Штампање промотивног материјала: кесе, фасцикле, блокови, календари.

1.3. Едукативно-промотивне активности

Вршена су и редовне активности на промоција парка, кроз свакодневне активности у Центрима за посетиоце Митровац и Бајина Башта, као и теренске презентације

Преглед одржаних презентација за посетиоце:

- 14.03. Радионица за децу из ПУ „Невен“ Бајина Башта – животиње у хибернацији – 20 деце.
- 21.03. Презентација парка за учеснике семинара „Генетска адаптација екотипова дивокозе на климатске промене и губитак станишта“.
- 09-10.05. Радионица „Одрживи и Масовни туризам“ – Удружене Логосфера.
- Радионица за децу из ПУ „Невен“ Бајина Башта – животиње у хибернацији – 20 деце.
- 20.05. посета Центру за посетиоце и обилазак резервата Црвени поток – ученици 1. разреда ОШ „Рајак Павићевић“ Бајина Башта
- 06.04. Посета Центру за посетиоце у Бајиној Башти – Хотел Центер Дрина, 40 особа представници предшколских установа.
- 24-25.04. Презентација искустава НП Тара и учешће у радионици „Социо-економски форуми у заштићеним подручјима“ у организацији Паркова Динарида у Андријевици, Црна Гора.
- 21.05. Посета Центру за посетиоце у Бајиној Башти – 65 предшколаца хотел „Дрина“
- 27.05. Посета центрима за посетиоце на Митровцу и у Бајиној Башти – 100 ученика 8. разреда из српских средина у Хрватској.
- 28.05. Посета центрима за посетиоце на Митровцу и у Бајиној Башти – 100 ученика 8. разреда из српских средина у Хрватској.

- 2-3.06. Посета парку представника 20 компанија које послују на територији Србије заједно са представницима још пет заштићених подручја и Министарства заштите животне средине. Посету су организовали Америчка привредна комора у Србији (AmCham) и Програм Уједињених нација за развој (UNDP) уз финансијску подршку амбасаде Шведске, тј. Шведске агенције за међународни развој и сарадњу (SIDA), у оквиру пројекта „ЕУ за Зелену агенду у Србији“. Презентација парка, обилазак резервата Црвени поток, видиковца Бањска стена, стаза Јаревац и презентација потенцијалних активности за финансирање.
- 12.06. посета Центру за посетиоце у Бајиној Башти 31 предшколаца хотел „Цептер-Дрина“
- 13.06. посета Центру за посетиоце у Бајиној Башти 54 предшколаца хотел „Цептер-Дрина“
- 28.09. Посета Центру за посетиоце НП Тара и обилазак терена – 30 особа – шумарски инжењери из Немачке у организацији средње шумарске школе из Краљева.
- 14.10. Посета центру за посетиоце и предавање о Националном парку Тара за 70 ученика 4. разреда ОШ „Рајак Павићевић“ у склопу програма сарадња са родитељима.
- 24.10. Презентација и обилазак парка са представницима РРА „Златибор“ Ужице и РРА „Бјеласица-Комови“ Беране.
- 29.10. у оквиру пројекта „Очување влажних станишта у НП Тара применом иновативних технологија“ одржане су три радионице са ученицима 4. разреда Основне школе „Рајак Павићевић“ – 70 ученика.
- 23-24.10. У Планинској кући Митровац одржан је семинар „Проблем очувања биоразноврсности (на састојинском нивоу) у НП Тара“ у сарадњи са Шумарским факултетом из Београда,
- 12-14.11. Учешће на регионалној конференцији „Климатски отпорно шумарство у пракси“
- 26-27.11. Организација и учешће на радионици „Примена сателитских дијагностичких технологија у управљању и сузбијању пожара у Националном парку Тара“ у оквиру пројекта " Прекогранична иницијатива за превенцију пожара у Националном парку Тара и Заштићеном пејзажу Требевић кроз ЛФМ оквир".
- 02-04.12.- учешће на VII Међународној конференцији Паркова Динарида под називом „Глобалне и европске перспективе заштићених подручја у Динаридима у Подгорици, Црна Гора.

Посматрање медведа:

- 01.06. Тура посматрања медведа – 2 особе из Србије,
- 06.06. Тура посматрања медведа – 2 особе из Холандије.

Екскурзије и теренска настава:

- 09.03. Обилазак центра за посетиоце НП Тара у Бајиној Башти – Колубара турс 44 особе,
- 06.04. Екскурзија - обилазак парка К. Баре – Митровац - Заовине – ТА Аленик 70 деце седми разред,
- 11.05. посета Центру за посетиоце и обилазак резервата Црвени поток – ТА Стартурс 30 особа,
- 14.05. Едукативна радионица на броду „Гризли“ – ТА Лазена, 60 ученика 4. разред Чачак,

- 17.05. Посета Центру за посетиоце на Митровцу, резерват Црвени поток, језеро Заовине – 100 ученика 8 разред Латвица, Ариље,
- 31.05. Демонстративна радионица на броду „Гризли“ за представнике школа и предшколских установа из Ниша – ТА „Лазена“,
- 04.06. Едукативна радионица на броду „Гризли“ – ТА Лазена, 80 ученика 4. разред Чачак,
- 08.06. посета Центру за посетиоце на Митровцу и обилазак резервата Црвени поток – ТА Стартурс 30 особа,
- 09.06. посета Центру за посетиоце на Митровцу и обилазак резервата Црвени поток – 100 предшколаца хотел „Цептер-Дрина“,
- 26.06. Презентација и обилазак парка за професоре и студенте Универзитета у Гетингему, Немачка – одсек за шумску екологију – 15 особа,
- 30.08. Посета Центру за посетиоце НП Тара у Бајиној Башти – 35 особа Сениор Травел, Београд,
- 31.08. Обилазак резервата Црвени поток – 30 особа Стартурс Панчево,
- 10.09. Екскурзија/обилазак НП Тара (К. Баре, Митровац, Црвени поток, Зеленика, Врело) – 17 ученика 8. разреда - ТА Аленик Вршац,
- 15.09. Екскурзија/обилазак НП Тара (К. Баре, Митровац, Црвени поток, Зеленика, Врело) – 38 ученика 8. разреда - ТА Аленик Вршац.

Посебни програми - Презентације на локалитету Црвени поток и „Шумски биоскоп“ у Центру за посетиоце Митровац

- Продато 3.452 улазниц за посету локалитету Црвени поток
- Продато 3.572 улазнице за „Шумски биоскоп“ у Центру за посетиоце Митровац

Одржане манифестације

- 10.05. Трибалион – планинарска трка са препрекама 3000 учесника,
- 9-11.05. Редушијада – гљиварска едукативна манифестација,
- 05.07. Планинарска трка Тара Ултра Трејл – 400 такмичара,
- 10-13.09. „Wild Bear“ етапна тимска бицикличка трка – око 200 такмичара,
- 04.10. Трибалион – планинска трка са препрекама на Митровцу - 1400 учесника,
- 16-19.09. прослава јубилеја „Корени који трају“ -поводом 150 година од открића Панчићеве оморице, 130 година шумарства и 120 година туризма:
 - 16.09. Стручни скуп, Митровац – 3 тематска блока: Панчићева оморица; Шумарство; Одрживи туризам,
 - 17.09. Свечана академија, Хотел Оморица, Калуђерске баре,
 - 18.09. Отварање фото изложбе у Музеју ћирилице,
 - 18.09. Представа за децу „Ко природу прља има да надрља“ у Бајиној Башти.
- 11.10. Укруг ултра – планинска ултрамаратонска трка хуманитарног карактера на Митровцу – 44 учесника,
- 23-24.10. У Планинској кући Митровац одржан је семинар „Проблем очувања биоразноврсности (на састојинском нивоу) у НП Тара“ у сарадњи са Шумарским факултетом из Београда,
- 12-14.11. Учешће на регионалној конференцији „Климатски отпорно шумарство у пракси“

- 26-27.11. Организација и учешће на радионици „Примена сателитских дијагностичких технологија у управљању и сузбијању пожара у Националном парку Тара“ у оквиру пројекта " Прекогранична иницијатива за превенцију пожара у Националном парку Тара и Заштићеном пејзажу Требевић кроз ЛФМ оквир".

VII. САРАДЊА УПРАВЉАЧА И ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА

1. Сарадња са локалном заједницом и осталим корисницима парка

Сарадња са локалном заједницом одвијала се кроз редовну активност са месним заједницама и локалном самоуправом по разним питањима, посебно у питањима решавање заједничких проблема, комуналних питања и инфраструктурних пројеката.

У 2025. године одржане су четири седнице Савета корисника:

- 15.01. 16. Састанак Савета корисника, планинарски дом Растисште,
- 22.04. 17. Састанак савета корисника НП Тара,
- 10.09. 18. Састанак Савета корисника НП Тара,
- 07.10. 19. Састанак Савета корисника НП Тара.

Кроз рад Савета корисника, настојали смо да заинтересујемо чланове савета за примену развојних, одрживих пројеката из пољопривредне, органске производње хране и одрживог туризма. Рад Савета корисника је сврсисходан и значајан за планирање активности за годишње програме рада, па је тако у Програму управљања за 2025.годину, прихваћен највећи део предложених активности, нарочито за усмеравање средстава од наплате накнада за коришћење моторних возила у заштићеном подручју.

2. Међународна сарадња, сарадња са другим заштићеним подручјима Србије и осталим институцијама

Сарадња између паркова и заштићених добара вршиће се у оквиру Асоцијације паркова и заштићених добара и Асоцијације паркови Динарида, посебно на обуци, размени искустава, заједничким прекограничним пројектима.

Међународни пројекти:

1. Заједнички пројекат *“Древне и нетакнуте букове шуме Карпата и других региона Европе”* са Заводом за заштиту природе Србије, номинација два локалитета (”Клисура Раче” и “Звезда”) са буковим састојинама за УНЕСКОВ-у листу светске природне баштине, вршене допуне апликације.

2. Сарадња са НП „Горчански“ из Пољске – на основу меморандума о сарадњи, у периоду од 28.08-01.09. остварена је посета колега из Пољске – Горчански Национални парк у склопу реализације споразума о сарадњи.

3. Пројекат „Јачање пешачког коридора у прекограничном подручју Србије и Босне и Херцеговине – Е-CROSSPASS“ - суфинансира Европска унија у оквиру Програма прекограничне сарадње Србија-Босна и Херцеговина у оквиру ИПА ИИ 2014-2020. Пројекат спроводе ТО Ужице, Планинарско друштво „Коњух“ из Тузле, Министарство уређења простора

и заштите животне средине Тузланског кантона и Планинарски савез Србије. Пројекат има за циљ да допринесе одрживом развоју локалних заједница, оживи и унапреди туризам на отвореном у прекограничном подручју између Тузланског кантона и региона Западне Србије. За пешачки туризам биће успостављене заједничке пешачке стазе укупне дужине 580 км, стазе ће бити мапиране, обележене и опремљене у складу са стандардима Европске асоцијације Рамблерс' Асоцијацион (ЕРА) као део европске пешачке руте Е7. Пројекат траје две године (2023-2025. година).

4. Пројекат „Виа Динарика: Зелена стаза изнад граница“ - реализује се у оквиру IPA II Програма прекограничне сарадње Србија – Босна и Херцеговина 2014 – 2020. године суфинансира га Европска унија. Пројекат спроводи Регионална развојна агенција Златибор из Ужица, Удружење „Тера Динарика“ из Сарајева и Општина Вареш. Пројекат ће допринети друштвено-економском развоју прекограничног региона кроз креирање, унапређење и валоризацију туристичког производа, планирано је обележавање 510 км нових и унапређење 315 км постојећих стаза како би се успоставила јединствена „Via Dinarica: Зелена стаза“ са могућностима њеног даљег развоја према другим регионима у Србији и другим земљама Балкана. Пројекат траје две године (2023-2025. година). Пројекат завршен (26.02. учешће на завршној конференцији пројекта „ВиаДинарика – зелена стаза без граница“).

5. Пројекат ЕУ „Cross-Border Fire Prevention Initiative in NP Tara and ZPP Trebević“, LFM (Landscape Fire Management), у оквиру ког је уведен систем сателитског надзора за рану детекцију пожара. Спроведене су обуке корисника, као и радионице са представницима институција и локалне заједнице, чиме је значајно унапређен систем превентивног деловања. У противпожарној заштити. Пројекат реализован са 3.450.000,00 динара (29.500Е) средстава донације.

6. Пројекат „TRAILS FOR CHANGE“ (*Стазе за промене*)- одобрен

Извршена припрема пројектног предлога у оквиру „Erasmus+ sport“ позива на тему смањивања утицаја спорта на отвореном на девастацију тла. Пројектни конзорцијум окупља разноврсну мрежу организација које се баве спортовима у природи и планинским бициклизмом из 9 земаља (Финска, Аустрија, Белгија, Србија, Немачка, Холандија, Северна Македонија, Словенија, Француска), укључујући националне паркове Тара и Шар-Планина (С. Македонија). У августу одобрено финасирање – буџет НП Тара 31.500 евра – имплементација почела 01.12.2025.године.

7. Пројекат „Обнова влажних станишта у НП Тара применом иновативних технологија“ спровео је Национални парк Тара у партнерству са Биолошким факултетом Универзитета у Београду уз финансијску подршку Шведске, односно Шведске агенције за међународни развој (СИДА) у оквиру иницијативе „ЕУ за Зелену агенду у Србији“. Ову иницијативу, уз техничку и финансијску подршку Европске уније и у партнерству са Министарством заштите животне средине, спроводи УНДП у сарадњи са Шведском и Европском инвестиционом банком (ЕИБ), уз додатна финансијска средства која су обезбедиле владе Шведске, Швајцарске и Србије. Пројекат је усмерен на очување и ревитализацију јединственог екосистема шумотресаве Црвени поток – једног од најређих и највреднијих природних станишта у Србији. Посебну вредност Црвеном потоку даје јединствена појава саживота Панчићеве оморице (*Picea omorika*) и белих маховина (*Sphagnum*) - што представља ретки природни феномен који се не среће нигде другде у свету. Главни циљ пројекта био је очување природне равнотеже и биолошке разноврсности кроз примену савремених и еколошки одрживих решења, попут хватача магле – иновативних уређаја који сакупљају влагу из

ваздуха и омогућавају стабилан водни режим током сушних периода. Ови системи обезбеђују неопходну влагу за опстанак белих маховина, које представљају основу за стварање тресета и очување овог ретког екосистема. Пројекат реализован, примљена донација износила је 2.323.487,6 динара.

8. У оквиру UNEP пројеката САМСА и САВАМСА, представник Јавног предузећа „Национални парк Тара“, учествовао је на студијским путовањима у Албанији (12–16. мај 2025) и Киргистану (7–11. јул 2025). Током боравка у Албанији, програм је обухватио теренске посете у Националном парку Албански Алпи и стручне сесије о климатским ризицима, управљању заштићеним подручјима, одрживом туризму и прекограничној сарадњи заштићених подручја. Учесници су разменили искуства о изазовима као што су очување биодиверзитета под све већим притиском климатских промена, суше, пожари, притисци туризма и потреба за ажурирањем планова управљања. Током посете Киргистану представљени су модели заједничког управљања заштићеним подручјима (нпр. Баибоосун), примена алата попут SMART и PAVA за праћење биодиверзитета и процену климатских ризика, као и концепт еколошких коридора, са посебним нагласком на улогу локалних заједница у заштити природе. Сечена искуства и примери добре праксе биће корисни за унапређење управљања НП Тара, посебно у областима праћења биодиверзитета, укључивања локалне заједнице и планирања у контексту климатских промена.

9. Дана 20.08.2025.године, Министарству за европске интеграције поново потврђене техничке спецификације за пројекат ENV4 у оквиру протокола Антонионе за добијање опреме за расадник и опреме за туризам.

10. У периоду од 12. до 15. јуна 2025. године, на Копаонику, одржана је 24. Парковијада. Ову манифестацију сваке године организују управљачи националних паркова Србије и Републике Српске и институције у области заштите природе и животне средине.

Потенцијални пројекти – поднете апликације :

1. Пројекат „VISITAR - VISitor Management for Tourism and Protected AREas“ („VISITAR – Управљање посетиоцима у туризму и заштићеним подручјима) предата пројектна апликација у оквиру ЕУСАИР позива ИПА АДРИОН позива.

Почетак: Уколико се одобри пројектна апликација имплементација ће почети током 2026.

Трајање: 30 месеци

Буџет: НП Тара 187.135 еура.

Пројектни партнери ЈУ за координацију и развој Сплитско – Далматинске жупаније (ХРВ), ЈЗ Крајински Парк Струњан (СЛО), НП Козара (БИХ), Паркови Динарида (ЦГ). Придружени партнери: ПП Биоково, Геопарк Биоково-Имотска језера (ХРВ). Предвиђене активности: Развој климатски прилагођеног плана управљања посетиоцима; Израда плана интерпретације; Тренинзи за интерпретацију и рад са посетиоцима; постављање бројача посетилаца; постављање камера за надзор (шумски пожари/нелегалне активности); мобилна лабораторија за анализу воде; уређење 3 едукативне стазе.

2. Пројекат „Heritage without borders: Preservation and sustainable use of natural and cultural values of Serbia and Bosnia and Herzegovina“ („Наслеђе без граница : заштита и одрживо коришћење природних и културних вредности Србије и БиХ), предата пројектна апликација у оквиру прекограничног позива Србија – Босна и Херцеговина 2021-2027 (ИПА III).

Почетак: Уколико се одобри пројектна апликација имплементација ће почети током 2026.

Трајање: 30 месеци

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2025. ГОДИНУ**

Буџет: НП Тара 194.500 еура.

Пројектни партнери НВО ФЕА Сарајево и Кантонална јавна установа за заштићена природна подручја Сарајева. Предвиђене активности: Израда стратегије управљања посетиоцима; Израда плана интерпретације; Реновирање Центра за посетиоце Митровац; Уређење тематске стазе „Шума прича“ на Митровцу; уређење стазе „Трагом-Историје“ од Манастирских станова до архелошког локалитета Градина; Реконструкција „Стазе Рачана“; уређење локалитета са стећцима; постављање бројача посетилаца; набавка 10 електричних бицикли; набавка електричног комбија (8+1 место); развој едукативних материјала.

Процена остварења активности по Програму управљања :

1. Чување, заштита и одржавање подручја - 100%,
2. Заштита природних и културно - историјским вредностима - 100%,
3. Управљање посетиоцима - 100%,
4. Управљање природним ресурсима - 100%,
5. Истраживачки пројекти - 100%,
6. Планирање, изградња и инвестиције - 80%,
7. Уређење простора - 90%
8. Промоција и презентација подручја -100 %,
9. Сарадња - 100%,
10. Оставрени приход - 99%.

Остварење програма: 96,6%.

VIII ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Извори потребних средстава за финансирање програма управљања били су:

динара

Извори потребних средстава су:

динара

1. Прихода које оставује Предузеће од обављања делатности-----	371.819.000,00
2. Приход од накнада за коришћење вредности парка -----	80.802.000,00
3. Наменска средства из Буџета Републике Србије-----	44.115.430,60
3.1. Министарско пољопривреде, шумарства и водоп.-Управа за шуме -----	12.965.430,60
3.1.1. Стручни послови у шумама сопственика-----	2.996.860,00
3.1.2. Суфинансирање из Буџетског фонда за шуме-----	8.072.720,60
изградња шумских путева-----	5.203.624,60
биолошки радови (семе и саднице) -----	397.248,00
заштита шума (мониторинг)-----	2.471.848,00
3.1.3. Суфинансирање из Буџетског фонда за ловство-----	1.895.820,00
3.2. Министарство заштите животне средине: ---	31.150.000,00
3.2.1. Суфинансирање Програма управљања-----	31.150.000,00
4. Средства донатора-----	2.323.487,00

Укупан прилив:	499.059.917,60 динара
-----------------------	------------------------------

Укупан расход (процена):	483.560.000,00 динара.
---------------------------------	-------------------------------

Учешће прихода од накнада у укупном приходу је 16,2%.

Јавно предузеће “Национални парк Тара”
директор
Драгић Караклић- дипл.инг.шум

**ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРИВАЊУ
ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОМ ТАРА ЗА 2025. ГОДИНУ**

САДРЖАЈ

I УВОД	1
II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА	1
III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ	2
1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима	2
1.1. Чување подручја	2
1.2. Одржавање подручја	4
1.3. Праћење стања природних вредности	5
1.4. Мониторинг вода	13
1.5. Мониторинг климе	14
2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима	14
3. Управљање посетиоцима	14
3.1. Рад центара за посетиоце	14
3.2. Штампање материјала намењеног посетиоцима	15
4. Управљање природним ресурсима	15
4.1. Задачи и активности на заштити и управљању шумама	15
4.2. Задачи и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном	15
IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО - ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА	17
V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА	19
1. Планирање	19
1.1. Имплементација Плана детаљне регулације Перућац	19
1.2. Израда пројеката уређања	20
2. Изградња и инвестиције	20
2.1. Инвестиција на објектима	20
2.2. Пројектовање, изградња и одржавање путева	20
2.3. Пројектовање и изградња асфалтних путева	20
2.4. Набавка радних машина, алата и опреме	21
3. Уређење простора	21
VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА	21
1. Задачи на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности	21
1.1. Информативно-пропагандна активност	21
1.2. Штампање промотивног материјала	23
1.3. Едукативно промотивна активност	23
VII САРАДЊА	26
1. Сарадња са локалном заједницом, удружењима и осталим корисницима	26
2. Међународна сарадња и сарадња са другим заштићеним добрима	26
VIII ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	30

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКТИВНОСТИ

у 2025.години

СРЕДСТВА СУФИНАНСИРАЊА

МИНИСТАРСТВА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

- 31.150.000,00 динара -

1. Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја

1.1. НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Чување подручја – зараде					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин. заштите	реализована средства	Буџет реал/ угов %	ЈП “Национални парк Тара” - Б. Башта
МЗЖС:	13.650.000,00	13.650.000,00	13.650.000,00		
Управљач:	5.300.000,00		5.300.000,00		
Укупно	18.950.000,00		18.950.000,00	100	
1.2. НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Чување подручја – теренско возило за чуварску службу					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин. заштите	реализована средства	реал/ угов %	ЈП “Национални парк Тара” - Б. Башта
МЗЖС:	2.400.000,00	2.400.000,00	2.400.000,00		
Управљач:	600.000,00		600.000,00		
Укупно	3.000.000,00		3.000.000,00	100	
1.3. НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Чување подручја и презентација – представљање на мултимедијалној платформи и мобилној апликацији					
	планирана средства	уговорена са Мин. заштите	реализована средства	реал/ угов %	ЈП “Национални парк Тара” - Б. Башта
МЗЖС:	1.000.000,00	1.000.000,00	1.000.000,00		
Управљач:	500.000,00		200.000,00		

Укупно	1.500.000,00		1.200.000,00	100	
1.4.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Чување подручја – набавка и инсталација софтвера за електронско праћење возила					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“ -Б.Башта
МЗЖС:	4.500.000,00	4.500.000,00	4.500.000,00		
Управљач:	1.000.000,00		1.000.000,00		
Укупно	5.500.000,00		5.500.000,00	100	
1.5.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Информативно – пропагандна активност					
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“ -Б.Башта
МЗЖС:	300.000,00	300.000,00	300.000,00		
Управљач:	400.000,00		400.000,00		
Укупно	700.000,00		700.000,00	100	

2.Праћење стања природних вредности

2.1.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Фотограметријско праћење Панчићеве оморице (набавка рачунара и лап топа)					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“ -Б.Башта Биолошки факултет
МЗЖС:	300.000	300.000,00	300.000		
Управљач:	200.000		200.000		

Укупно	500.000		500.000	100	
2.2.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Унапређење стања тресаве – Црвени поток					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:	450.000,00	450.000,00	450.000		
Управљач:	200.000,00		200.000,00		
Укупно	650.000,00		650.000,00	100	
2.3.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг маховина тресетница					
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта Биолошки факултет
МЗЖС:	300.000	300.000,00	300.000		
Управљач:	200.000		200.000		
Укупно	500.000		500.000	100	
2.4.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Ревитализација режухе					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта Биолошки факултет
МЗЖС:	300.000	300.000,00	300.000		
Управљач:	200.000		200.000	100	
Укупно	500.000		500.000		
2.5.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг гљива					Извршилац посла

	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“ -Б.Башта
МЗЖС:	450.000	450.000	450.000		Природно математички факултет - Нови Сад
Управљач:	200.000,00		200.000,00		
Укупно	650.000,00		650.000,00	100	
2.6..НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Праћење фауне мрког медведа					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“ -Б.Башта
МЗЖС:	850.000,00	850.000,00	850.000,00		Биолошки факултет
Управљач:	300.000,00		300.000,00		
Укупно	1.150.000,00		1.150.000,00	100	
2.7.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг дневних лептира					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“ -Б.Башта
МЗЖС:	350.000,00	350.000,00	350.000,00		Природно математички факултет, Крагујевац
Управљач:	200.000,00		200.000,00		
Укупно	550.000,00		550.000,00	100	
2.8.НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Мониторинг фауне птица					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“ -Б.Башта
МЗЖС:	400.000,00	400.000,00	400.000,00		Институт за мултидисциплинарна истраживања Београд
Управљач:	200.000,00		200.000,00		

Укупно	600.000,00		600.000,00	100	
2.9. НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Програм конзервације генофонда оморике					Извршилац посла
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта Шумарски факултет, Београд
МЗЖС:	1.000.000,00	1.000.000,00	1.000.000,00		
Управљач:	200.000,00		200.000,00		
Укупно	1.200.000,00		1.200.000,00	100	

3. Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса

3.1. НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Уређење шетних стаза и видиковаца (Биљешка стена и Сјенич)					
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов %	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:	1.000.000,00	1.000.000,00	1.000.000,00		
Управљач:	1.000.000,00		1.000.000,00		
	2.000.000,00		2.000.000,00	100	
3.2. НАЗИВ АКТИВНОСТИ: Санација и опремање «шумарске куће» Митровац					
	планирана средства	уговорена са Мин.заштите	реализована средства	реал/угов/ %	ЈП“Национални парк Тара“-Б.Башта
МЗЖС:	6.000.000,00	3.900.000,00	3.900.000,00		
Управљач:	12.000.000,00		10.600.000,00		
	18.000.000,00		14.500.000,00	100	

**РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА НАЦИОНАЛНИМ
ПАРКОМ ТАРА ЗА 2025.ГОДИНУ
ПО КВАРТАЛИМА**

2025	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	УКУПНО
	ЈП“НАЦИОНАЛНИ ПАРК ТАРА“				
% реализације Програма управљања	15	45	78	96	96